

Research Paper

Structural Equation Modeling of Dysfunctional Attitudes and Depression Symptoms: Investigation of the Mediation Role of Ruminative Response Style

*Hamid Reza Golzar¹, Abdolaziz Aflakseir², Javad Molazadeh²

1. MSc., Department of Clinical Psychology, Faculty of Education & Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran.

2. PhD of Clinical Psychology, Assistant Professor, Department of Clinical Psychology, Faculty of Education & Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran.

Citation: Golzar HR, Aflakseir A, Molazadeh J. [Structural Equation Modeling of Dysfunctional Attitudes and Depression Symptoms: Investigation of the Mediation Role of Ruminative Response Style (Persian)]. Iranian Journal of Psychiatry & Clinical Psychology. 2017; 22(4):318-329. <https://doi.org/10.18869/nirp.ijpcp.22.4.318>

doi: <https://doi.org/10.18869/nirp.ijpcp.22.4.318>

Received: 02 Jul. 2016

Accepted: 23 Oct. 2016

ABSTRACT

Objectives The aim of this study was to investigate the mediation role of ruminative response style in the relationship between dysfunctional attitudes and depression symptoms.

Methods This correlational and descriptive study was conducted on 200 undergraduate students (99 females and 101 males) who were selected by convenience sampling method out of Shiraz University students in academic year 2012-2013. To measure the study variables, the revised form of depression scale, short form of dysfunctional attitudes scale and ruminative response style scale were used. To examine the study hypotheses, the simultaneous multiple regression model according to Baron and Kenny (1986) and structural equation modelling were used. To study the fitness of the proposed model, the absolute, adjusted and comparative fit indices and to determine the significance of indirect effect of moderate variable, the snowball sampling were used by SPSS16 and Amos graphic.

Results The results showed that dysfunctional attitudes were negative and significant predictor of depression symptoms both directly and indirectly through ruminative response style. Moreover, the results of the absolute (RMSEA= 0.06), comparative (CFI =0.97) and adjusted (AGFI=0.91) fit indices showed that the proposed model had a close relationship with data of fitness sample and the theoretical assumptions.

Conclusions Finally, the model parameters matched the model in terms of optimal fit.

Key words:

Dysfunctional attitudes, Depression Symptoms, Ruminative response style, Structural equation modeling

* Corresponding Author:

Hamid Reza Golzar, MSc.

Address: Department of Clinical Psychology, Faculty of Education & Psychology, University of Shiraz, Iran.

Tel: +98 (71) 53662371

E-mail: Hamidrezagolzar65@gmail.com

مدل‌سازی معادله‌های ساختاری نگرش‌های ناکارآمد و افسردگی: بررسی نقش واسطه‌ای سبک پاسخ‌نشخوار

*حمیدرضا گلزار^۱، عبدالعزیز افلاک‌سیر^۲، جواد ملازاده^۳

۱- کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
۲- دکترای روانشناسی بالینی، استادیار، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

حکیده

تاریخ دریافت: ۱۲ تیر ۱۳۹۵
تاریخ پذیرش: ۰۲ آبان ۱۳۹۵

هدف مطالعه حاضر با هدف بررسی معادله‌های ساختاری نگرش‌های ناکارآمد با علائم افسردگی و بررسی نقش واسطه‌ای سبک پاسخ‌نشخوار برای تبیین علائم افسردگی انجام شد.

مواد و روش‌ها پژوهش توصیفی همبستگی حاضر با حضور ۲۰۰ نفر (۹۹ دختر و ۱۰۱ پسر)، به روش نمونه‌گیری در دسترس از بین دانشجویان دانشگاه شیراز در مقطع کارشناسی در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۱ انجام شد. برای اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از فرم تجدیدنظرشده مقیاس افسردگی و فرم کوتاه‌شده مقیاس نگرش‌های ناکارآمد و مقیاس سبک پاسخ‌نشخوار استفاده شد. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون چندگانه هم‌زمان مطابق مراحل بارون و کنی (۱۹۸۶) و از الگویابی معادلات ساختاری استفاده شد. برای بررسی برازش مدل پیشنهادی از شاخص‌های مطلق و ایجازی و تطبیقی، و برای تعیین معناداری تأثیر غیرمستقیم متغیر واسطه‌ای از روش نمونه‌گیری‌های مکرر (خودراه‌انداز) به‌وسیله نسخه ۱۶ نرم‌افزار SPSS و Amos graphic استفاده شد.

یافته‌ها نتایج نشان داد نگرش‌های ناکارآمد، هم به‌طور مستقیم و هم به‌واسطه سبک پاسخ‌نشخوار، پیش‌بینی‌کننده منفی و معنادار علائم افسردگی هستند. نتایج شاخص‌های برازش مطلق $RMSEA=0/06$ و ایجازی $AGFI=0/91$ و تطبیقی $CFI=0/97$ نشان داد مدل طراحی‌شده با داده‌های نمونه برازش مناسب و ارتباط نزدیکی با فرض‌های نظری دارد.

نتیجه‌گیری نگرش‌های ناکارآمد به‌واسطه سبک پاسخ‌نشخوار با علائم افسردگی رابطه دارد و این مدل می‌تواند تبیین و سبب‌شناسی نشانه‌های افسردگی را تسهیل کند.

کلیدواژه

افسردگی، نگرش‌های ناکارآمد، سبک پاسخ‌نشخوار، معادله‌های ساختاری

مقدمه

موقعیت و وضعیت مشخص وجود دارد [۲]. از این رو بنیادی‌ترین تصور رویکردهای شناختی این است که شناخت‌ها، روابط بین رویدادهایی است که افراد تجربه می‌کنند و هیجاناتی که افراد احساس می‌کنند، میانجی‌گری می‌کند. رویکردهای شناختی در تبیین سبب‌شناسی اختلالات هیجانی، دو طبقه از عوامل علی مجاور^۲ (نزدیک) و انتهایی^۳ (دوربرد) را در طیف زمانی^۴ (زنجیره علی تقریبی) مطرح می‌کنند. علل مجاور به عامل خطر اشاره دارد که به لحاظ زمانی بلافاصله قبل از اختلال رخ می‌دهد. علل انتهایی به عامل خطر اشاره دارد که به لحاظ زمانی قبل از عامل خطر مجاور رخ می‌دهد و می‌تواند آن را تحت تأثیر قرار دهد [۳].

افسردگی^۱ یکی از رایج‌ترین اختلالات روان‌شناختی است که متخصصان سلامت روان با آن مواجه هستند. پژوهش‌ها و برآوردها بیانگر خطر روزافزون شدت افسردگی در میان افراد جامعه است. شیوع افسردگی در طول عمر ۲۰/۸ و در طول یک سال ۹/۵ تخمین زده شده است [۱]. یکی از تحولات مهم در چند دهه اخیر، در رویکردهای روان‌شناختی نسبت به اختلالات هیجانی به‌خصوص افسردگی، موفقیت‌های قابل توجه و مهم رویکردهای شناختی نسبت به سبب‌شناسی و درمان افسردگی است [۱].

رویکردهای شناختی عموماً بر این نظر مبتنی هستند که طیفی از فرایندهای شناختی بهنجار و نابهنجار در رویارویی با

2. Proximal factor

3. Distal factor

4. Long-term distal- proximal continuum

1. Depression

* نویسنده مسئول:

حمیدرضا گلزار

نشانی: شیراز، دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی بالینی.

تلفن: ۵۳۶۶۳۳۷۱ (۷۱) ۹۸+

پست الکترونیکی: hamidrezagolzar65@gmail.com

دهم) اشاره کرد [۱۰]. ویرسما و همکاران^{۱۳} دریافتند بیماران افسرده مزمن به شکل معناداری به سبک پاسخ نشخوار گرایش دارند [۱۱]. هیل و مکلاگالین^{۱۴} و نولن هوکسما نشان دادند افزایش نمره‌های سبک نشخوار با علائم افسردگی همبسته است [۱۲]. در ایران باقری‌نژاد و صالحی فردی و طباطبایی [۱۳] به بررسی رابطه نشخوار فکری و افسردگی و اضطراب^{۱۵} در نمونه‌ای از دانشجویان ایرانی پرداختند. نتایج نشان داد نشخوار فکری پس از کنترل اثر سن و جنس و میزان اضطراب به‌طور معناداری افسردگی را پیش‌بینی می‌کند.

با وجود تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی، یافته‌های پیشین درباره رابطه نشخوار فکری و افسردگی در نمونه ایرانی نیز تأیید شد. با وجود اینکه در سطح نظری و تجربی ارتباط نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخوار با افسردگی بررسی شده، اما تاکنون در ایران پژوهشی که رابطه سلسله‌مراتبی نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخوار و علائم افسردگی را بررسی کرده باشد، یافت نشد. پژوهش حاضر در قالب مدل علی، برگرفته از مدل تبادل استرس آسیب‌پذیری شناختی^{۱۶} هانکین و آبرامسون^{۱۷} [۱۴] مطرح شد.

در این مدل سبک پاسخ نشخوار، فهم نقش آسیب‌پذیری‌های شناختی را در ایجاد علائم افسردگی تسهیل می‌بخشد. در این مدل نگرش‌های ناکارآمد به عنوان متغیر برون‌زاد و سبک پاسخ نشخوار به عنوان متغیر واسطه‌ای و علائم افسردگی به عنوان متغیر درون‌زاد هستند. هدف اصلی این پژوهش بررسی این سؤال بود که آیا نگرش‌های ناکارآمد به واسطه سبک پاسخ نشخوار، علائم افسردگی را به‌طور معناداری پیش‌بینی می‌کنند. فرضیه پژوهش به این صورت ارائه شد: نگرش‌های ناکارآمد به واسطه سبک پاسخ نشخوار پیش‌بینی‌کننده معنادار علائم افسردگی هستند.

روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی همبستگی با مدل معادله‌های ساختاری است. برای بررسی فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون چندگانه هم‌زمان مطابق با مراحل بارون و کنی (۱۹۸۶) استفاده شد. از شاخص‌های مطلق و ایجازی و تطبیقی، برای بررسی برازش مدل پیشنهادی و تعیین معناداری تأثیر غیرمستقیم متغیر میانجی از روش نمونه‌گیری‌های مکرر (خودرأه‌انداز) و نرم‌افزار Amos نسخه ۱۶ استفاده شد. در این مدل نگرش‌های ناکارآمد به عنوان متغیر برون‌زاد در قالب متغیر مکنون (پیش‌بین) و علائم افسردگی به عنوان متغیر درون‌زاد (ملاک) و سبک پاسخ نشخوار به عنوان متغیر واسطه‌ای بررسی شدند.

13. Wiersma

14. Hilt and Mcaughlin

15. Anxiety

16. Cognitive vulnerability-transactional stress

17. Hankin and Abramson

در مدل‌های شناختی عموماً مجموعه‌ای از شبکه‌های زنجیره‌ای علی در ایجاد و گسترش آسیب‌پذیری‌های شناختی و متعاقباً علائم افسردگی نقش دارند.

در پژوهش حاضر نگرش‌های ناکارآمد^۵ (نگرش‌های زمینه‌ساز افسردگی) به عنوان متغیر پیش‌بین و انتهای بر مبنای نظریه شناختی بک^۶ [۴] ساخته شده است. مطابق مدل شناختی بک نگرش‌های ناکارآمد معیارهای انعطاف‌ناپذیر و کمال‌گرایانه‌ای هستند که فرد از آن برای قضاوت درباره خود و دیگران استفاده می‌کند. این نگرش‌ها در برابر تغییر انعطاف‌ناپذیر و افراطی و مقاوم هستند، بنابراین ناکارآمدند. نگرش‌های ناکارآمد در خصوص موفقیت (اگر من در امتحان ریاضی مردود شوم، فرد شکست‌خورده‌ای هستم) یا عوامل درون‌فردی، (من دوست داشتنی نیستم، مگر اینکه زیبا باشم) یا عوامل بین‌فردی (من اگر دوستی نداشته باشم، آدم بی‌اهمیتی هستم) مطرح می‌شوند.

پژوهش‌ها نشان می‌دهند افرادی که سبک نگرش‌های ناکارآمدی به کار می‌گیرند، در خطر علائم افسردگی قرار می‌گیرند. هالورسن، وانگ، ایسمن و واترلو^۷ [۵] در مطالعه‌ای طولی دریافتند نگرش‌های ناکارآمد در طرح‌واره‌های ناسازگار^۸ اولیه، دوره‌های افسردگی و شدت علائم را در نه سال بعد پیش‌بینی می‌کنند. توماس و والتر^۹ همبستگی مثبت و معناداری بین دو متغیر آسیب‌پذیری شناختی^{۱۰} یعنی نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخواری^{۱۱} با افسردگی نشان دادند [۶]. کرکلی و کلپی و سیگیلس^{۱۲} در راستای حمایت از مدل شناختی بک بیان می‌کنند نگرش‌های علائم و ناکارآمدی، علائم افسردگی را پیش‌بینی می‌کند [۷].

پاسخ نشخوار به عنوان متغیر مجاور و میانجیگر از نظریه سبک پاسخ گرفته شده است [۸، ۹]. طبق این نظریه پاسخ‌های نشخواری می‌توانند به عنوان افکار تکرارشونده و رفتارهایی تعریف شوند که توجه فرد افسرده را بر علائم افسردگی و دلایل و پیامدهای آن متمرکز می‌کند. برای نمونه می‌توان به تمرکز بر احساس افسردگی (احساس می‌کنم دوست ندارم کاری انجام دهم) و تمرکز برای یافتن دلیل افسردگی (چه اشتباهی از من سر زده که چنین احساسی دارم) و نگرانی درباره پیامدهای علائم افسردگی (وقتی چنین احساسی دارم نمی‌توانم کارهایم را انجام

5. Dysfunctional attitudes

6. Beck

7. Halvorsen, Wang, Eisemann and Waterloo

8. Schema

9. Thomas and Altareb

10. Cognitive vulnerability

11. Ruminative response

12. Kerqeli, Kelpi and Tsigilis

همبستگی هر سؤال، نمره کل پرسش‌نامه محاسبه شد. نتایج نشان تمام سؤالات با نمره کل پرسش‌نامه همبستگی معناداری دارند ($P < 0/001$). ضرایب همبستگی بین ۰/۵۰ تا ۰/۷۱ متغیر بود.

مقیاس نگرش‌های ناکارآمد^{۱۹}

این نسخه ۲۰ سؤالی از مقیاس نگرش‌های ناکارآمد بر مبنای مقیاس نگرش‌های ناکارآمد ۴۰ سؤالی بک، برون، استیر و ویسمن و در سه خرده‌مقیاس موفقیت و وابستگی و خودکنترلی تهیه شده است [۲۰]. سؤالات این مقیاس بر اساس طیف هفت گزینه‌ای لیکرت (کاملاً موافق: نمره ۱، تا کاملاً مخالف: نمره ۷) نمره‌گذاری می‌شود. در این مقیاس کمترین نمره ۲۰ و بیشترین نمره ۱۴۰ است. برای تعیین پایایی مقیاس در نمونه هنجاری شده ایرانی از آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای محاسبه‌شده برای این مقیاس ۰/۸۹ بود که ضریب پایایی خوب این مقیاس را بیان می‌کند. اعتبار این ابزار با پرسش‌نامه بک و پرسش‌نامه افکار اتوماتیک سنجیده شد که همبستگی خوبی داشت. پایایی آن نیز به روش آزمون مجدد بسیار خوب گزارش شد.

در پژوهش حاضر، برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب پایایی ۰/۸۰ به دست آمد. برای بررسی روایی نیز ضریب همبستگی هر سؤال با نمره کل پرسش‌نامه محاسبه شد. نتایج نشان داد تمام سؤالات با نمره کل پرسش‌نامه همبستگی معناداری دارند ($P < 0/001$). ضرایب همبستگی بین ۰/۳۹ تا ۰/۶۵ متغیر بود. نمره زیرمقیاس‌ها با نمره کل آزمون برای زیرمقیاس‌های موفقیت و وابستگی و خودکنترلی، ۰/۵۳ و ۰/۶۰ و ۰/۵۷ حاصل شد. در مجموع پایایی و روایی این مقیاس در حد متوسط ارزیابی شد.

پرسش‌نامه پاسخ‌نشخوار^{۲۰}

نولن هوکسما و مارو^{۲۱} پرسش‌نامه‌ای خودآزما تدوین کردند که چهار مدل متفاوت از واکنش به خلق منفی را ارزیابی می‌کند [۲۱]. پرسش‌نامه سبک‌های پاسخ (RSQ) از دو مقیاس پاسخ‌های نشخواری (RRS) و مقیاس پاسخ‌های منحرف‌کننده حواس (DRS) تشکیل شده است. سبک پاسخ نشخوار ۲۲ سؤال دارد که از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود هر سؤال را در مقیاسی از نمره یک (هرگز) تا چهار (اغلب اوقات) درجه‌بندی کنند [۲۲]. در این مقیاس کمترین نمره ۲۲ و بیشترین ۸۸ است. مقیاس پاسخ‌های نشخواری بر پایه شواهد تجربی، پایایی درونی بالایی دارد. ضریب آلفای کرونباخ در دامنه‌ای از ۰/۸۸ تا ۰/۹۲ قرار دارد.

پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد همبستگی بازآزمایی برای پاسخ‌های نشخواری ۰/۶۷ است [۲۳]. باقری نژاد و همکاران

جامعه آماری این پژوهش شامل تمام دانشجویان دانشگاه شیراز در مقطع کارشناسی و در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ بود. شیوه نمونه‌گیری به این ترتیب بود که از میان چهار دانشکده علوم پایه، مهندسی، ادبیات و علوم انسانی ۲۰۰ نفر (۹۹ پسر و ۱۰۱ دختر) به صورت داوطلب در دسترس در این پژوهش شرکت کردند و با جلب اعتماد شرکت‌کنندگان نسبت به اینکه مشخصات آنان محرمانه خواهد ماند، به صورت انفرادی به سؤالات پژوهش پاسخ دادند. شرایط لازم برای شرکت در پژوهش عبارت بودند از: رضایت داوطلب برای شرکت در پژوهش، نداشتن بیماری روان‌پزشکی غیر از افسردگی و نداشتن بیماری پزشکی که مستلزم مصرف دارو در زمان انجام پژوهش باشد و داشتن تمایل و زمان لازم برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش.

پس از مراجعه حضوری به دانشجویان و بیان اهداف پژوهش، از آن‌ها درباره سابقه اختلالات روانی مثل بستری شدن و مصرف دارو و تشخیص هر یک از اختلالات روانی از سوی مراکز و متخصصان روان‌پزشکی و روان‌شناسی پرسیده و غربالگری لازم انجام شد. با توجه به پیشنهاد کلین (۱۹۹۸) که بیان می‌کند به ازای هر پارامتر محاسبه‌شده به ده آزمودنی نیاز است، حجم نمونه در مدل‌های ساختاری با توجه به ۲۰ پارامتر محاسبه‌شده، ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد.

ابزار پژوهش

پرسش‌نامه افسردگی بک، ویرایش دوم^{۱۸}

این مقیاس شکل بازنگری‌شده پرسش‌نامه افسردگی بک است که برای سنجش شدت علائم افسردگی تدوین شده است. این پرسش‌نامه از ۲۱ ماده تشکیل شده است که از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود شدت نشانه‌ها را روی یک مقیاس از صفر تا سه درجه‌بندی کنند. حداکثر نمره در این پرسش‌نامه ۶۳ و حداقل آن صفر است [۱۵]. مطالعات انجام‌شده درباره اعتبار ویرایش دوم پرسش‌نامه افسردگی بک در کشورهای مختلف نشان می‌دهد این پرسش‌نامه اعتبار قابل قبولی دارد. کاپسی و همکاران [۱۶] در نمونه غیربالینی و بالینی، ضرایب همسانی درونی یک را به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۸۹ و ضریب بازآزمایی ۲ را در نمونه غیربالینی ۰/۹۴ محاسبه کردند.

قاسمزاده و همکاران [۱۷] ضریب پایایی کل پرسش‌نامه را ۰/۸۷ و ضریب بازآزمایی را ۷۴ گزارش کردند. کارمودی [۱۸] ضریب آلفای کرونباخ را در یک نمونه دانشجویی ۰/۹۱ به دست آورد. رجبی و کسمایی [۱۹] ضریب آلفای کرونباخ را برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۶ گزارش کردند. در پژوهش حاضر برای تعیین پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب پایایی در حد مطلوب ۰/۷۵ به دست آمد. برای بررسی روایی ضریب

19. DAS

20. RRS

21. Morrow

18. BDI-II

جدول شماره ۴ بیانگر همبستگی سبک پاسخ نشخوار و نگرش‌های ناکارآمد با ضریب $0/45$ ، همبستگی سبک پاسخ نشخوار و علائم افسردگی با ضریب $0/57$ و همبستگی نگرش‌های ناکارآمد و علائم افسردگی با ضریب $0/38$ است که همگی در سطح کمتر از $0/01$ معنادار هستند ($P < 0/01$). همان‌گونه که یافته‌های **جدول شماره ۴** نشان می‌دهد تمام ضرایب معنادار هستند، به همین دلیل امکان بررسی مدل فراهم شد.

تحلیل مسیر

برای بررسی فرضیه‌های پژوهش با توجه به اینکه قدرت پیش‌بینی‌کنندگی متغیرهای سبک پاسخ نشخوار و نگرش‌های ناکارآمد نیز مدنظر بود، از رگرسیون چندگانه هم‌زمان مطابق با مراحل بارون و کنی (۱۹۸۶) استفاده شد. این مراحل عبارتند از:

۱. رگرسیون هم‌زمان نگرش ناکارآمد بر علائم افسردگی (**جدول شماره ۵**، مرحله ۱)، ۲. رگرسیون هم‌زمان نگرش‌های ناکارآمد بر سبک پاسخ نشخوار (**جدول شماره ۵**، مرحله ۲)، ۳. رگرسیون هم‌زمان سبک پاسخ نشخوار بر افسردگی (**جدول شماره ۵**، مرحله ۳)، ۴. رگرسیون هم‌زمان سبک پاسخ نشخوار و نگرش‌های ناکارآمد بر افسردگی (**جدول شماره ۵**، مرحله ۴)، ۵. مقایسه مرحله یک و چهار، چنانچه ضرایب رگرسیون نگرش‌های ناکارآمد از مرحله یک به سه کاهش یابد نشان‌دهنده نقش واسطه‌ای سبک پاسخ نشخوار بین نگرش‌های ناکارآمد با علائم افسردگی است.

جدول شماره ۵ مقادیر R و R^2 را نشان می‌دهد. مقدار R همبستگی ساده بین دو متغیر و به عبارتی شدت همبستگی بین دو متغیر را نشان می‌دهد. این مقادیر برای نگرش‌های ناکارآمد و افسردگی $0/38$ ، برای نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخوار $0/45$ ، برای سبک پاسخ نشخوار و علائم افسردگی $0/57$ و برای

برای نخستین بار این مقیاس را از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه کردند [۱۳]. آن‌ها پایایی این آزمون را به روش آلفای کرونباخ $0/88$ محاسبه کردند. در پژوهش حاضر برای بررسی روایی، همبستگی هر سؤال با نمره کل پرسش‌نامه محاسبه شد. نتایج حاکی از آن است که تمام سؤال‌ها با نمره کل پرسش‌نامه همبستگی معناداری دارند ($P < 0/01$). ضرایب همبستگی بین $0/30$ تا $0/72$ متغیر بود.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر نگرش‌های ناکارآمد به عنوان متغیرهای برون‌زاد و سبک پاسخ نشخوار به عنوان متغیر واسطه‌ای و علائم افسردگی به عنوان متغیر درون‌زاد هستند. براین اساس یافته‌های پژوهش در سه بخش ارائه می‌شوند. بخش اول شامل اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای بررسی‌شده در پژوهش است، بخش دوم یافته‌های حاصل از تحلیل مسیر را شامل می‌شود و بخش سوم شامل مدل‌یابی معادله‌های ساختاری و برازش مدل مذکور می‌شود.

در **جدول شماره ۱** شاخص‌های توصیفی مربوط به سن شرکت‌کنندگان از جمله میانگین ($21/66$)، انحراف‌معیار ($11/2$)، بالاترین نمره (27) و کمترین نمره (18) آورده شده است.

در **جدول شماره ۲** شاخص‌های توصیفی مربوط به میزان علائم افسردگی در بین شرکت‌کنندگان آورده شده است. بیشترین میزان علائم بهنجار با فراوانی 71 و $35/67\%$ درصد و کمترین میزان علائم شدید با فراوانی 4 و $2/01\%$ درصد است.

شاخص‌های توصیفی از جمله میانگین، انحراف‌معیار، حداقل و حداکثر نمره افراد در متغیرهای پژوهش در **جدول شماره ۳** آورده شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی مربوط به سن شرکت‌کنندگان.

متغیر	میانگین	انحراف‌معیار	بالاترین نمره	کمترین نمره	تعداد
سن	۲۱/۶۶	۱۱/۲	۲۷	۱۸	۲۰۰

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالین ایران

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی مربوط به میزان علائم افسردگی شرکت‌کنندگان بر اساس نمره پرسش‌نامه افسردگی بک.

میزان افسردگی	فراوانی	درصد
بهنجار	۷۱	۳۵/۶۷
خفیف	۷۴	۳۷/۱۸
متوسط	۵۰	۲۵/۱۲
شدید	۴	۲/۰۱
کل	۱۹۹	۱۰۰

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالین ایران

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش.

متغیرها	میانگین (انحراف معیار)	حداقل نمره	حداکثر نمره	تعداد
نگرش‌های ناکارآمد	۱۱۵/۲۸(۱۶/۰۷)	۳۶	۱۵۶	۲۰۰
سبک پاسخ نشخوار	۵۱/۱۵(۱۱/۰۴)	۲۶	۸۰	۲۰۰
علائم افسردگی	۱۱/۵۸(۱۲/۸۴)	۰۰	۵۸	۲۰۰

مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران

جدول ۴. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش.

متغیرها	۱	۲	۳
نگرش‌های ناکارآمد	۱		
سبک پاسخ نشخوار	۰/۴۵**	۱	
علائم افسردگی	۰/۳۸**	۰/۵۷**	۱

مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران

**P<۰/۰۱

با سبک پاسخ نشخوار با کاهش ضریب بتا در مقایسه با مرحله اول توانسته است پیش‌بینی‌کننده معنادار علائم افسردگی باشد ($P<۰/۰۵$, $\beta=۰/۱۴$).

یافته‌های جدول شماره ۵ بیانگر سبک پاسخ نشخوار نقش واسطه‌ای نسبی در رابطه بین نگرش‌های ناکارآمد و علائم افسردگی است. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال بوده است که مدل معادله‌های ساختاری این متغیرها چگونه است. آزمون تحلیل عاملی برای تعیین روابط هر متغیر با شاخص‌های آن انجام شد و مدل معادله‌های ساختاری نیز روابط علی متغیرهای پژوهش را تعیین کرد که نتایج آن در جدول شماره ۶ آمده است.

بر اساس جدول شماره ۶ روابط پنهان بین متغیر نگرش‌های ناکارآمد با شاخص‌های آن معنادار بوده است. بیشترین اثر را موفقیت (۰/۸۷) و کمترین اثر را وابستگی (۰/۶۱) داشته است. روابط بین سبک پاسخ نشخوار و عوامل آن نیز معنادار بوده است و بیشترین اثر را سبک پاسخ علائم متمرکز بر خلق منفی (۰/۹۰) و کمترین اثر را سبک پاسخ متمرکز بر علل و پیامدهای خلق

نگرش‌های ناکارآمد سبک پاسخ نشخوار و علائم افسردگی ۰/۵۹ است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که چه مقدار از متغیر وابسته می‌تواند توسط متغیر مستقل تبیین شود. بر اساس یافته‌های این جدول نگرش‌های ناکارآمد ۰/۱۴ از واریانس علائم افسردگی و ۰/۲۰ از واریانس سبک پاسخ نشخوار را تبیین می‌کند، همچنین سبک پاسخ نشخوار ۰/۳۳ از واریانس علائم افسردگی را تبیین می‌کند.

در مرحله چهار نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخوار ۰/۳۵ از واریانس علائم افسردگی را تبیین می‌کنند. ضریب استاندارد شده (Beta) نشان‌دهنده نقش مؤثر متغیر مستقل در پیش‌بینی معادله رگرسیون است. در تحلیل داده‌های رگرسیون ضرایب بتا حاکی از آن بود که در روابط مستقیم نگرش‌های ناکارآمد پیش‌بینی‌کننده معنادار و مثبت علائم افسردگی است ($\beta=۰/۳۸$ ، $P<۰/۰۱$)، همچنین نگرش‌های ناکارآمد پیش‌بینی‌کننده معنادار و مثبت سبک پاسخ نشخوار است ($\beta=۰/۴۵$ ، $P<۰/۰۱$)، سبک پاسخ نشخوار پیش‌بینی‌کننده معنادار و مثبت علائم افسردگی است ($\beta=۰/۵۷$ ، $P<۰/۰۱$)، متغیر نگرش‌های ناکارآمد هم‌زمان

جدول ۵. رگرسیون هم‌زمان متغیرهای نگرش‌های ناکارآمد و سبک پاسخ نشخوار بر افسردگی.

مرحله	متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	R	R ²	B	β	سطح معناداری
۱	نگرش‌های ناکارآمد	علائم افسردگی	۰/۳۸	۰/۱۴	۰/۳۰	۰/۳۸	$<۰/۰۱$
۲	نگرش‌های ناکارآمد	سبک پاسخ نشخوار	۰/۴۵	۰/۲۰	۰/۳۱	۰/۴۵	$<۰/۰۱$
۳	سبک پاسخ نشخوار	علائم افسردگی	۰/۵۷	۰/۳۳	۰/۶۷	۰/۵۷	$<۰/۰۱$
۴	نگرش‌های ناکارآمد	علائم افسردگی	۰/۵۹	۰/۳۵	۰/۱۱	۰/۱۴	$<۰/۰۵$
	سبک پاسخ نشخوار	علائم افسردگی	۰/۵۹	۰/۳۵	۰/۵۹	۰/۵۱	$<۰/۰۱$

مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران

جدول ۶. روابط بین متغیرهای پژوهش و شاخص‌های آن‌ها.

تأثیر استاندارد مستقیم متغیرهای مدل پژوهش						
متغیرها	علائم افسردگی	نگرش‌های ناکارآمد	سبک پاسخ نشخوار	انحراف استاندارد	سطح معناداری	
شناختی	۰/۸۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۸	۰/۰۰۱	
رفتاری	۰/۸۹	۰۰	۰/۰۰	۰/۰۸	۰/۰۰۱	
جسمانی	۰/۸۱	۰۰	۰/۰۰	۰/۰۶	۰/۰۰۱	
موفقیت	۰/۰۰	۰/۸۷	۰/۰۰	۰/۱۹	۰/۰۰۱	
وابستگی	۰/۰۰	۰/۶۱	۰/۰۰	۰/۱۲	۰/۰۰۱	
کنترل	۰/۰۰	۰/۶۶	۰/۰۰	۰/۱۵	۰/۰۰۱	
پاسخ متمرکز بر علائم	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۰	۰/۱۴	۰/۰۰۱	
پاسخ متمرکز بر خود	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴	۰/۱۰	۰/۰۰۱	
پاسخ متمرکز بر علل و پیامدهای خلق	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۴	۰/۰۶	۰/۰۰۱	

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران

نشخوار (۰/۵۶) است (جدول شماره ۷). به این ترتیب می‌توان مدل ساختاری روابط پنهان و آشکار متغیرها را با یکدیگر و با شاخص‌های آن‌ها مطابق با تصویر شماره ۲ ترسیم کرد. بر اساس این تصویر نگرش‌های ناکارآمد از طریق سبک پاسخ نشخوار تأثیر غیرمستقیم (۰/۲۸) بر علائم افسردگی داشته است. اثر کلی بر علائم افسردگی ۰/۴۴ برآورد شد. برای تعیین معناداری

منفی (۰/۷۴) داشته‌اند. روابط پنهان بین علائم افسردگی نیز با شاخص‌های آن معنادار بوده است. بیشترین اثر را رفتاری (۰/۸۹) و کمترین اثر را جسمانی (۰/۸۱) داشته است.

متغیرهای پژوهش بر علائم افسردگی تأثیر مستقیم داشته‌اند و بیشترین تأثیر بر علائم افسردگی مربوط به سبک پاسخ

جدول ۷. روابط بین متغیرهای پژوهش بر حسب مدل معادله‌های ساختاری.

تأثیر استاندارد مستقیم متغیرهای پژوهش			
متغیرها	نگرش‌های ناکارآمد	سبک پاسخ نشخوار	علائم افسردگی
سبک پاسخ نشخوار	۰/۵۱***	۰/۰۰	۰/۰۰
علائم افسردگی	۰/۱۶**	۰/۵۶***	۰/۰۰
تأثیر استاندارد غیره مستقیم متغیرهای پژوهش			
متغیرها	نگرش‌های ناکارآمد	سبک پاسخ نشخوار	علائم افسردگی
سبک پاسخ نشخوار	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
علائم افسردگی	۰/۲۸	۰/۰۰	۰/۰۰

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران

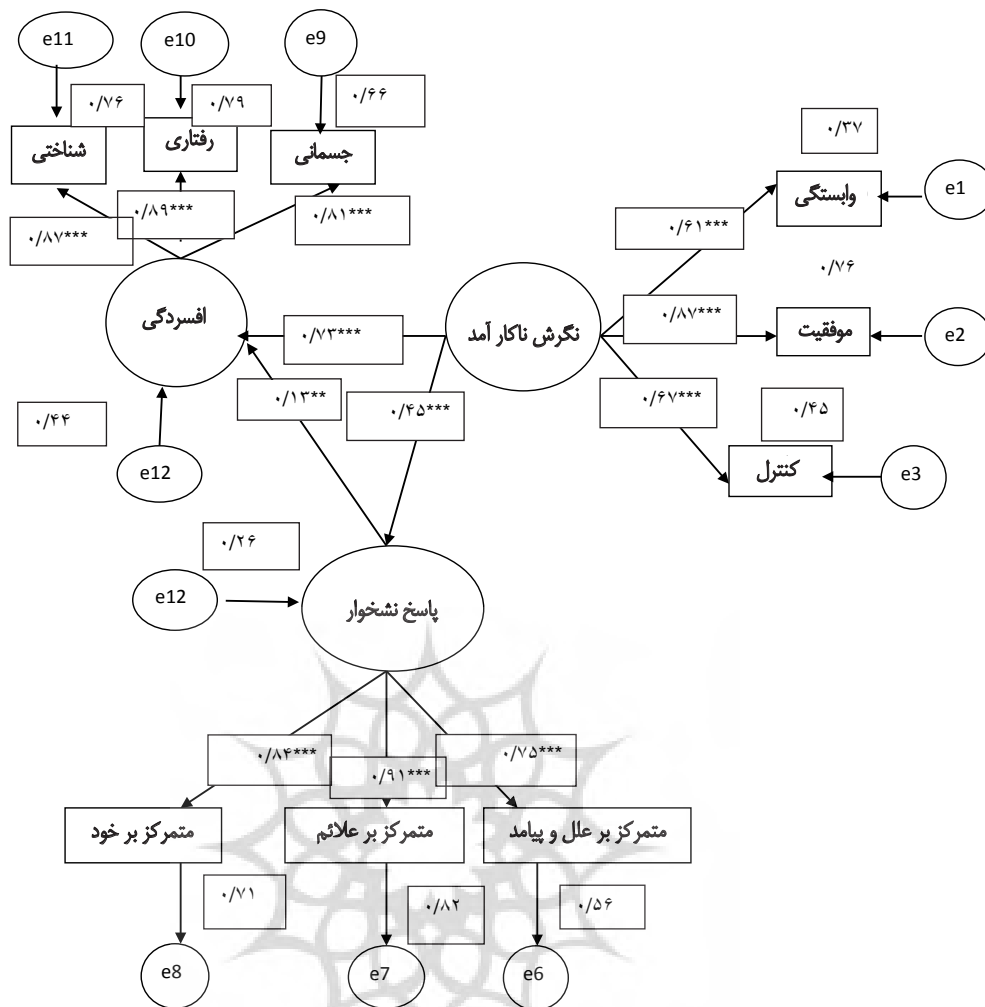
** P < ۰/۰۵

*** P < ۰/۰۱

جدول ۸. شاخص‌های نیکویی برازش مدل معادله‌های ساختاری پژوهش.

شاخص	مجذور خی	df	AGFI	GFI	CFI	IFI	NFI	RMSEA	P
بrazش مدل	۴۴/۲۸	۲۴	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۰۶	۰/۰۰۱

مجله روان‌پزشکی و روانشناسی بالینی ایران

تصویر ۲. مسیرهای مدل.

** $P < 0.05$

*** $P < 0.01$

نیاشد، بر برازندگی مدل دلالت دارد. آزمون مجذور خی توان بالایی دارد و هر چه حجم نمونه افزایش یابد، توان آزمون افزایش پیدا می کند، حتی اگر مدل با داده ها برازش قابل قبولی داشته باشد باید به شاخص های دیگر برازش نیز توجه کرد.

شاخص جذر میانگین مجذورهای خطای تقریب (RMSEA) به عنوان یکی از ملاک های مدل سازی ساختار کوواریانس شناخته شده است و مهم ترین شاخصی است که مبنای پذیرش یا رد یک مدل مفروض قرار می گیرد. مدل های RMSEA از ۰/۰۱ تا ۰/۰۵ برازندگی عالی، ۰/۰۶ تا ۰/۰۸ برازندگی خوب، ۰/۰۸ تا ۰/۱۰ قابل قبول و بزرگ تر از ۰/۱۰ غیر قابل قبول است. شاخص نیکویی برازش (GFI) نسبت واریانس موجود در کواریانس همبستگی نمونه است، این شاخص باید بزرگ تر یا مساوی ۰/۹۰ باشد تا بتواند قابل قبول بودن مدل را نشان دهد (جدول شماره ۸).

اثر غیرمستقیم متغیر واسطه ای از روش نمونه گیری های مکرر خودرانداز با فاصله اطمینان ۹۵ درصدی از توزیع نمونه گیری استفاده شد. نتایج آزمون خودرانداز نشان داد سهم واسطه گری متغیرها برای نگرش های ناکارآمد برابر ۰/۲۸ (در دامنه ۹۵ درصد ۰/۲۰ تا ۰/۳۹) و معنادار بود ($P < 0.01$).

پس از برآورد متغیرها برازش مدل بررسی شد. درباره اینکه کدام شاخص های برازش گزارش شوند، یکی از پرطرفدارترین توصیه ها، توصیه جاکارد و وان (۱۹۹۶) است که پیشنهاد می کنند حداقل سه آزمون برازش گزارش شود. در این پژوهش از سه آزمون برازش مطلق و نسبی و ایجازی استفاده شد تا ملاک های مختلف منعکس شود. برای بررسی برازش مدل پیشنهادی از مجموع آماره های برازش، شاخص های مطلق (مجذور خی - RMSEA و GFI) و ایجازی (AGFI) و تطبیقی (CFI و IFI و NFI) اندازه گیری شد. اگر آزمون مجذور خی از لحاظ آماری معنادار

در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد خلق پایین به عنوان یکی از علائم افسردگی افکار منفی را فرامی‌خواند، این افکار منفی بدون هدف در ذهن می‌چرخند و به دنبال آن افراد انگیزه عمل و توانایی حل مسئله را از دست می‌دهند و به صورت منفعلانه به نشخوار فکری می‌پردازند، در نتیجه منجر به ایجاد و تشدید علائم افسردگی می‌شود. افراد با سبک پاسخ نشخوار فکری به دلیل گرایش به انزوا، مرور احساسات ناشی از مشکل، انتقاد از خود و نگرانی درباره حل نشدن مشکل، علائم افسردگی بیشتری را از خود نشان می‌دهند.

مولدز و همکاران [۲۹] نشان داده‌اند پاسخ‌های نشخواری با قدرت انطباق ضعیف‌تر و خصومت و استرس بیشتر نیز رابطه دارند که بروز هر کدام از این‌ها می‌تواند نقش موثری در پیدایش علائم افسردگی داشته باشد. از دیگر یافته‌های عمده پژوهش حاضر، تأیید نقش میانجیگری سبک پاسخ نشخوار در رابطه با نگرش‌های ناکارآمد و افسردگی است. مدل‌های شناختی عموماً فرض می‌کنند در ایجاد و گسترش آسیب‌پذیری‌های شناختی مجموعه‌ای از شبکه‌های زنجیره‌ای علی وجود دارد [۲] که عموماً در مدل‌های استرس آسیب‌پذیری سبک پاسخ نشخوار و نگرش‌های ناکارآمد به عنوان پیش‌آیندهای آسیب‌پذیری شناختی در شبکه زنجیره‌ای علی علائم افسردگی مطرح هستند.

با نگاهی به مؤلفه‌های کمال‌گرایانه و نامنعطف، نگرش‌های ناکارآمد قابل درک هستند، مثلاً نگرش ناکارآمد می‌تواند برای دستیابی به موفقیت (اگر من در امتحان ریاضی شکست بخورم، فرد شکست خورده‌ای هستم) یا عوامل بین‌فردی (اگر من دوستان زیادی نداشته باشم، فرد بی‌ارزشی هستم) یا عوامل درون‌فردی (اگر من تناسب اندام خوبی نداشته باشم، ناشایست هستم) باشد.

در اینجا فرد در رویارویی با رویدادهای منفی و رایج زندگی، به جای تعدیل کردن افکار غیرمنطقی خود و فراگیری راهبرد مسئله‌مدار، سعی می‌کند به پیامدهای باورها و نگرش‌های ناکارآمد خود متمرکز شود. در این صورت یا بر خود متمرکز می‌شود (فکر می‌کند که چرا مشکلاتی دارد که دیگران ندارند، یا چرا نمی‌تواند بهتر به اداره کردن امور بپردازد)، یا بر علائم منفی خلق خود متمرکز می‌شود (فکر می‌کند تمرکز کردن دشوار است و احساس دردمندی و حذف ناتوانی می‌کند) و یا بر علل و پیامدهای احتمالی خلق منفی متمرکز می‌شود (فکر می‌کند اگر در همین حالت باقی بماند، نمی‌تواند وظایفش را انجام دهد).

حذف این‌ها موجب انزوای بیشتر فرد، انتقاد از خود، مرور احساسات ناشی از مشکل، نگرانی درباره حل نشدن مشکل، کاهش قدرت سازگاری، تجربه استرس بیشتر و از دست دادن انگیزه عمل و توانایی حل مسئله می‌شود. هر کدام از این نکات از مصادیق و مؤلفه‌های حائز اهمیت در سبک پاسخ نشخوار است [۳۰]. در مجموع می‌توان گفت افراد با نگرش‌های ناکارآمد در

بایرن (۱۹۹۸) در شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) پیشنهاد می‌کند این شاخص باید آماره برازش برگزیده‌ای برای پژوهش مدل‌سازی معادله‌های ساختاری باشد و مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۹۰ بیانگر برازش خوب است. مقادیر قابل قبول شاخص نیکویی برازش انطباقی (AGFI) و شاخص برازندگی فزاینده (IFI) برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹۰ است. بنابراین از مجموع شاخص‌های برازش مطلق RMSEA=۰/۰۶ و ایجازی AGFI=۰/۹۱ و تطبیقی CFI=۰/۹۷، می‌توان دریافت که مدل طراحی شده با داده‌های نمونه برازش مناسب و ارتباط نزدیکی با فرض‌های نظری دارد.

بحث

هدف از پژوهش حاضر بررسی شدت علائم افسردگی در قالب نظریه آسیب‌پذیری‌های شناختی بود. در این پژوهش مسیرها به صورت مرحله‌ای بحث و تفسیر شد. همان گونه که یافته‌های حاصل از جدول شماره ۵ نشان می‌دهد نگرش‌های ناکارآمد، علائم افسردگی را به‌طور مثبتی پیش‌بینی می‌کنند. شواهد پژوهشی متعدد تأییدکننده یافته مذکور است، از جمله یافته‌های ابلا و هانکین [۲۴]، ابلا و اسکیتچ [۲۵]. این پژوهشگران دریافتند سطوح بالاتر نگرش‌های ناکارآمد با سطوح بالاتر علائم افسردگی هم‌بسته است.

دی‌الساندرو و بارتون^{۲۲} [۲۶] در آزمون نظریه استرس آسیب‌پذیری‌شناختی بک، نگرش ناکارآمد را به عنوان عامل خطر در بروز علائم افسردگی بعدی معرفی می‌کنند. مواقعی که افراد با نگرش‌های ناکارآمدی با رویدادهای منفی زندگی مواجهه می‌شوند، مستعد ایجاد تفاسیر سوگیری‌شده به شکل منفی از خودشان و جهان و آینده هستند که منجر به بروز علائم افسردگی در افراد می‌شود [۲۷].

ارتباط نگرش‌های ناکارآمد و شدت علائم افسردگی را در شرکت‌کنندگان می‌توان در قالب چهار فکر اصلی بیان کرد که عبارتند از: ۱. من باید تأیید کسانی را که برایم مهم هستند، جلب کنم؛ ۲. من باید همواره تلاش کنم و فرد مؤثری باشم؛ ۳. من باید آنقدر دقیق عمل کنم که به هیچ‌وجه به خود و دیگران آسیبی نرسانم؛ ۴. من باید در کارهای مهم عملکرد خوبی داشته باشم. در بررسی این نگرش‌ها نوعی باید‌های مطلق‌گرایانه و کمال‌گرایانه و نیاز به تأیید و موثربودن مشخص است که بر اساس نظریه عقلانی‌هیجانی، ریشه اصلی مشکلات هیجانی است. از دیگر یافته‌های حاصل در جدول شماره ۵، رابطه معنادار و مثبت سبک پاسخ نشخوار بر شدت علائم افسردگی است.

این یافته با پژوهش‌های جورمن^{۲۳} [۲۸]، مولدز، کنریس، استار و وونگ^{۲۴} [۲۹] و نولن هوکسما و همکاران [۳۰] همسو است.

22. D.Alessandro and Burton

23. Joormann

24. Moulds, Kandris, Star and Wong

سپاسگزاری

از تمامی شرکت‌کنندگان در پژوهش قدردانی می‌شود. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد نویسنده اول است. بنا به اظهار نویسنده مسئول مقاله، حمایت مالی از پژوهش و تعارض منافع وجود نداشته است.

رویارویی با رویدادهای کم و بیش معمول زندگی استرس و علائم افسردگی بیشتری تجربه می‌کنند که این به نوبه خود موجب ظهور و بروز خلق منفی در فرد می‌شود. خلق منفی در فرد به جای فراگیری دیگر راهبردهای سبک پاسخ تفکر از قبیل حل مسئله یا حواس‌پرتی به سبک تفکر نشخوارگری پاسخ می‌دهد. فرد در پاسخ به خلق منفی، بر خود یا علائم و علل و پیامدهای خلق منفی تمرکز می‌کند.

نتایج شاخص‌های برازش مطلق $RMSEA=0/06$ و ایجازی $AGFI=0/91$ و تطبیقی $CFI=0/97$ نشان داد مدل طراحی شده با داده‌های نمونه برازش مناسب و ارتباط نزدیکی با فرض‌های نظری در مدل‌های آسیب‌پذیری شناختی نسبت به علائم افسردگی دارد. مدل‌های آسیب‌پذیری شناختی دو طبقه از عوامل علی مجاور^{۲۵} (نزدیک) و انتهایی^{۲۶} (دوربرد) را در طیف زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت^{۲۷} (زنجیره علی تقریبی) مطرح می‌کنند. علل مجاور به یک عامل خطر نسبی اشاره دارد که به لحاظ زمانی بلافاصله قبل از یک اختلال رخ می‌دهد. علل انتهایی به یک عامل خطر نسبی اشاره دارد که به لحاظ زمانی قبل از عامل خطر مجاور رخ می‌دهد و می‌تواند آن را تحت رابطه قرار دهد. تمایز این دو نسبی است و در ماهیت یک عامل خطر می‌تواند هم مجاور و هم انتهایی باشد [۳].

در خصوص محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: در این پژوهش از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است و باید در تعمیم نتایج احتیاط کرد. بهتر است نتایج تنها به جامعه‌ای که نمونه از آن انتخاب شده است، تعمیم داده شود. پیشنهاد می‌شود این پژوهش در گروه‌های دیگر و به روش‌های نمونه‌گیری تصادفی انجام شود. پژوهش حاضر در قالب طرح همبستگی صورت گرفته است و در استنباط روابط علی باید احتیاط کرد. در این پژوهش بیش از ۷۰ درصد از آزمودنی‌ها بر پایه تنها مقیاس موجود، یا افسرده نبودند و یا افسردگی در حد خفیف داشتند، بنابراین نتیجه‌گیری باید با احتیاط صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی در راستای شبکه زنجیره علی که در آسیب‌شناسی شناختی افسردگی مطرح است، متغیرها و مکانیزم‌های میانجیگر سبک پاسخ نشخوار در بروز و شدت علائم افسردگی شناسایی شود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه بیانگر نقش واسطه‌ای سبک پاسخ نشخوار در رابطه بین نگرش‌های ناکارآمد و نشانه‌های افسردگی است. این یافته می‌تواند تبیین و سبب‌شناسی نشانه‌های افسردگی را با توجه به متغیرهای آسیب‌پذیری شناختی تسهیل کند.

25. Proximal factor

26. Distal factor

27. Long-term distal-proximal continuum

References

- [1] Barlow DA. Clinical handbook of psychological disorders: A step-by-step treatment manual. New York: Guilford Publications Inc.; 2006.
- [2] Riskind JH, Alloy LB. The cognitive vulnerability to depression (CVD) Project: Current findings and future directions. In Alloy LB, Riskind JH, editors. Cognitive Vulnerability to Emotional Disorders. New Jersey: Paulist Press; 2006.
- [3] Ingram RE, Atchley RA, Segal ZV. Vulnerability to depression: From cognitive neuroscience to prevention and treatment. New York: Guilford Publications Inc.; 2011.
- [4] Kooshki S, Jamali M, Salehi M, Akbari H. [The effectiveness of stress reduction strategies based on mindfulness and dysfunction attitudes in a group of patients with heart disease (Persian)]. Psychol Studies. 2012; 15(4):93-112.
- [5] Halvorsen M, Wang CE, Eisemann M, Waterloo K. Dysfunctional attitudes and early maladaptive schemas as predictors of depression: A 9-year follow-up study. Cognitive Therapy & Research. 2009; 34(4):368-79. doi: 10.1007/s10608-009-9259-5
- [6] Thomas J, Altareb B. Cognitive vulnerability to depression: An exploration of dysfunctional attitudes and ruminative response styles in the United Arab Emirates. Psychology & Psychotherapy: Theory, Research & Practice. 2011; 85(1):117-21. doi: 10.1111/j.2044-8341.2011.02015.x
- [7] Kërqeli A, Kelpi M, Tsigilis N. Dysfunctional attitudes and their effect on depression. Procedia - Social & Behavioral Sciences. 2013; 84:196-204. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.06.534
- [8] Nolen-Hoeksema S. Sex differences in unipolar depression: Evidence and theory. Psychological Bulletin. 1987; 101(2):259-82. doi: 10.1037/0033-2909.101.2.259
- [9] Nolen-Hoeksema S. Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. Journal of Abnormal Psychology. 1991; 100(4):569-82. doi: 10.1037/0021-843x.100.4.569
- [10] Nolen-Hoeksema S, Morrow J, Fredrickson BL. Response styles and the duration of episodes of depressed mood. Journal of Abnormal Psychology. 1993;102(1):20-28. doi: 10.1037/0021-843x.102.1.20
- [11] Wiersma JE, van Oppen P, van Schaik DJF, van der Does AJW, Beekman ATF, Penninx BWJH. Psychological Characteristics of Chronic Depression. Journal of Clinical Psychiatry. 2011; 72(3):288-94. doi: 10.4088/jcp.09m05735blu
- [12] Hilt LM, McLaughlin KA, Nolen-Hoeksema S. Examination of the response styles theory in a community sample of young adolescents. Journal of Abnormal Child Psychology. 2010; 38(4):545-56. doi: 10.1007/s10802-009-9384-3
- [13] Bagherinezhad M, Salehi Fadradi J, Tabataba'i M. [The relationship between rumination and depression in a sample of Iranian students (Persian)]. Studies in Education & Psychology. 2010; 11(1):21-38.
- [14] Hankin BL, Abramson LY. Development of gender differences in depression: An elaborated cognitive vulnerability-transactional stress theory. Psychological Bulletin. 2001; 127(6):773-96. doi: 10.1037/0033-2909.127.6.773
- [15] Beck A. T, Steer R.A, Brown G. K. Beck Depression Inventory -2nd edition manual. San Antonio: The Psychological Corporation; 1996.
- [16] Kapci EG, Uslu R, Turkcapar H, Karaoglan A. Beck Depression Inventory II: Evaluation of the psychometric properties and cut-off points in a Turkish adult population. Depression & Anxiety. 2008; 25(10):104-110. doi: 10.1002/da.20371
- [17] Ghassemzadeh H, Mojtaba'i R, Karamghadiri N, Ebrahimkhani N. Psychometric properties of a Persian-language version of the Beck Depression Inventory-Second edition: BDI-II-PERSIAN. Depression & Anxiety. 2005; 21(4):185-92. doi: 10.1002/da.20070
- [18] Carmody DP. Psychometric characteristics of the Beck Depression Inventory-II with college students of diverse ethnicity. International Journal of Psychiatry in Clinical Practice. 2005; 9(1):22-8. doi: 10.1080/13651500510014800
- [19] Rajabi GhR, Karjoo Kasmaei S. [Psychometric properties Beck Depression Inventory-Second edition (BDI-II-Persian) (Persian)]. Educational Measurement. 2012; 10(3):139-157.
- [20] Beck AT, Brown G, Steer RA, Weissman AN. Factor analysis of the Dysfunctional Attitude Scale in a clinical population. Psychological Assessment. 1991; 3(3):478-83. doi: 10.1037/1040-3590.3.3.478
- [21] Nolen-Hoeksema S, Morrow J. A prospective study of depression and posttraumatic stress symptoms after a natural disaster: The 1989 Loma Prieta earthquake. Journal of Personality & Social Psychology. 1991; 61(1):115-21. doi: 10.1037/0022-3514.61.1.115
- [22] Treynor W, Gonzalez R, Nolen-Hoeksema S. Ruminative reconsidered: A psychometric analysis. Cognitive Therapy & Research. 2003; 27(3):247-259. doi: 10.1023/a:1023910315561
- [23] Luminet O. Measurement of depressive rumination and associated constructs. In Papageorgiou C, Wells A, editors. Depressive Rumination: Nature, Theory and Treatment. New York: Wiley & Sons. 2004.
- [24] Abela JRZ, Hankin BL. Cognitive vulnerability to depression in children and adolescents: A developmental psychopathology perspective. In Abella JRZ, Hankin BG, editors. Handbook of Depression in Children and Adolescents. New York: Guilford Publications, Inc.; 2008
- [25] Abela JRZ, Skitch SA. Dysfunctional attitudes, self-esteem, and hassles: Cognitive vulnerability to depression in children of affectively ill parents. Behaviour Research & Therapy. 2007; 45(6):1127-40. doi: 10.1016/j.brat.2006.09.011
- [26] D'Alessandro DU, Burton KD. Development and validation of the dysfunctional attitudes scale for children: Tests of Beck's Cognitive Diathesis-Stress Theory of Depression, of its causal mediation component, and of developmental effects. Cognitive Therapy & Research. 2006; 30(3):335-53. doi: 10.1007/s10608-006-9046-5
- [27] Alloy LB, Abramson LY, Gibb BE, Crossfield AG, Pieracci AM, Spasojevic J, et al. Developmental antecedents of cognitive vulnerability to depression: Review of findings from the cognitive vulnerability to depression project. Current findings and future directions. In Alloy LB, Riskind JH, editors. Cognitive Vulnerability to Emotional Disorders. New Jersey: Paulist Press; 2006.

- [28] Joormann J. Differential effects of rumination and dysphoria on the inhibition of irrelevant emotional material: Evidence from a negative priming task. *Cognitive Therapy & Research*. 2006; 30(2):149-60. doi: 10.1007/s10608-006-9035-8
- [29] Moulds ML, Kandris E, Starr S, Wong ACM. The relationship between rumination, avoidance and depression in a non-clinical sample. *Behaviour Research & Therapy*. 2007; 45(2):251-61. doi: 10.1016/j.brat.2006.03.003
- [30] Dobson KS, Dozois DJA. Risk factors in depression. New York: Elsevier; 2008.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی